

Arbeidstilsynet

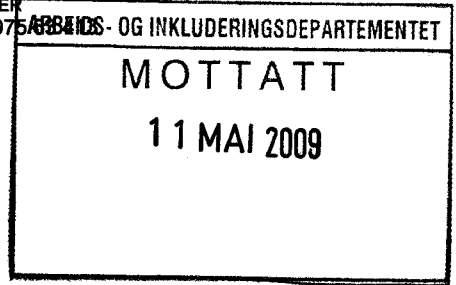
VÅR DATO
07.05.2009

DERES DATO
20.03.2009

VÅR SAKSBEHANDLER
Trude Norevik tlf 975 54 54
Anita Hegg
Ebba Wergeland

VÅR REFERANSE
2009/6286 40309/2009
DERES REFERANSE
200900534-/SSR

1

Arbeids- og inkluderingsdepartementet
Postboks 8019 Dep.
0030 Oslo

HØRING - FORSKRIFT OM HVILETID FOR POLITIET

Det vises til brev av 20.3.2009 med høring av forslag til forskrift om unntak fra arbeidsmiljøloven § 10-8 første ledd for visse arbeidstakere i politi- og lensmannsetaten.

Generelt:

Unntaksadgangen er knyttet til overtidsarbeid mellom ordinært arbeid/aktive tjenestesett. "Overtidsarbeid" er ifølge kommentarene ment å tolkes slik begrepet er definert i særavtalen og hovedtariffavtalen i staten. Denne definisjonen fraviker den definisjonen som ligger til grunn i arbeidsmiljøloven. Vi antar derfor at det kunne være klargjørende om begrepet ble definert i forskriftens ordlyd. På samme måte antar vi at det også ville være klargjørende om uttrykket "ordinært arbeid" ble nærmere utdypet/definert, idet dette begrepet avviker fra de begreper som eller blir brukt i loven vedrørende arbeidstid.

Vurdering av helse-, velferds- og sikkerhetshensyn:

Forkortet arbeidsfri kombinert med forlenget arbeidstid vil kunne redusere muligheten for tilstrekkelig søvn (timer og kvalitet), og øke risikoen for å opparbeide søvnunderskudd. Helsemessige virkninger vil først og fremst kunne være knyttet til stressbelastning, spesielt over tid. Velferdsmessige konsekvenser vil trolig mest gjelde forholdet til familie, sosial omgang og omsorgsforpliktelser. Tilstrekkelig kompenserende hvile kan trolig oppveie velferdsproblemer og i noen grad helsemessige effekter, men ikke konsekvensene for sikkerheten.

Den arbeidsfrie perioden skal normalt romme arbeidsreise, sosial kontakt, måltider o.s.v. Tiden som kan anvendes til søvn vil variere, men vi må regne med at den kan bli minst 2-3 timer kortere enn den arbeidsfrie perioden, særlig hvis dette ikke dreier seg om et unntak, men mer eller mindre faste ordninger. De fleste har behov for 7-9 timers søvn hvert døgn for å kunne fungere optimalt. For å oppnå dette i løpet av 11 timer, må søvnperioden falle på normal tid, dvs. helst fra litt før midnatt og fram til morgenen. Det betyr at den arbeidsfrie perioden må starte en gang om kvelden, fortrinnsvis før midnatt. Hvis den arbeidsfrie perioden faller på dagtid, kan søvnmengden bli så lite som et par timer, altså alt for lite. Søvn på dagtid har dessuten dårligere kvalitet, og evnen til å sove om dagen reduseres med alderen.

Søvnunderskudd og lange våkeperioder (søvndeprivasjon) gir dårligere mental funksjon. Noen av effektene kan sammenliknes med effekten av alkohol, og kan blant annet gjøre individet uegnet til å kjøre bil eller treffe kompliserte beslutninger. Det har vært foreslått at man ikke burde tillates å kjøre bil etter mer enn 18 timers våkeperiode. Hvis våkeperioden starter med søvnunderskudd, må vi regne med at "alkoholeffekten" melder seg etter kortere tid.

Den nylig publiserte litteraturgjennomgangen fra STAMI vurderer effekter av arbeidstid på funksjon, sikkerhet og ulykkesrisiko, men ser bare på arbeidstidens lengde og

plassering i døgnet. Om arbeidstidens lengde konkluderer forfatterne med at "arbeidstid over 8 timer gir en økt risiko på 50 %, og over 12 timer på rundt 100 % med hensyn til forskjellige ulykker, med en kumulativ effekt utover i arbeidstiden" (Arbeidstid, helse og sikkerhet. STAMI 2008).

På grunn av polititjenestens spesielle karakter og behovet for å ivareta sikkerhet, ville det etter vår oppfatning være en fordel om forskriften ble vurdert spesifikt med tanke på konsekvensene for prestasjoner og sikkerhet. Vi savner i så måte en redegjørelse for hvilke erfaringer man har gjort seg på dette punkt i den tiden ordningen har fungert gjennom avtale. Som nevnt foran omfatter litteraturgjennomgangen fra STAMI ikke en gjennomgang av effektene av lengden og plasseringen av arbeidsfri periode, som har stor betydning for akkumulering av trøtthet og søvnløshet og dermed for funksjonsevne, sikkerhet og ulykkesrisiko. En slik gjennomgang vil være til nytte for Arbeidstilsynets praktisering av arbeidstidsbestemmelsene generelt.

I tillegg til at politiet i henhold til særavtalen har lange dager (10 timer pluss overtid), foreslås det adgang til å redusere den arbeidsfrie perioden. Dette vil i varierende grad kunne utgjøre en tilleggsrisiko, som beskrevet foran. Med bakgrunn i dette, mener Arbeidstilsynet at arbeidsfri periode bør legges slik at søvntid faller på normal tid, dvs. natt. Arbeidsfri periode kortere enn 11 timer bør videre bare unntaksvis benyttes. Etter vår oppfatning åpner forslaget § 2 i for stor grad til kortere arbeidsfri periode enn 11 timer. Den forkortede arbeidsfrie perioden bør videre ikke være lenger enn én natt av gangen. Dette først og fremst på grunn av risiko for akkumulert trøtthet i allerede fra arbeidsøkt nr. 2.

Forskriften bør videre ikke åpne for kortere arbeidsfri periode enn 8 timer på 24 timer, da dette etter vår oppfatning i for stor grad vil gå utover arbeidstakers mulighet til å ta sikkerhetsmessige hensyn på grunn av søvnunderskudd i neste arbeidsøkt.

Med hilsen
Direktoratet for arbeidstilsynet

Gry Singsaas
fung. avdelingsdirektør, Lov og regelverk
(sign.)

Trude Norevik
rådgiver, Lov og regelverk
(sign.)

Dette brevet er godkjent elektronisk i Arbeidstilsynet og har derfor ingen signatur.